

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

35. De eadem re aliaë quæstiones breuiter diluuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Carthag. 4. cap. 84. & August. Epist. 110. Nomen verò Imperatoris, aut Regis ijs in locis, ac provincijs, quæ in eius imperio, & ditione sunt, vt ait Innocentius III. Illud verò, *pro omnibus Orthodoxis*, Micrologus scribit esse superfluum, nec haberi in libris correctioribus, habetur tamen apud Alcuinum, Innocentium, & ceteros: nec videtur abundare, non enim idem est orare pro Ecclesia vniuersa, quod pro omnibus Orthodoxis, quoniam hoc loco omnes Orthodoxi accipiuntur ceteri omnes à Papa, Episcopo loci, & Rege, vel Imperatore distincti: perinde, ac si diceretur: offerimus tibi in vniuersum pro omni Ecclesia, deinde verò speciatim pro Papa, pro Episcopo loci, vel Rege, vel Imperatore, & pro ceteris omnibus Orthodoxis.

Obijcies, saltem superuacanea videri illa, quæ subiunguntur verba: *aque fidei Catholicae, & Apostolicae cultoribus*: cum idem videantur esse orthodoxi, qui Catholice, & Apostolice fidei cultores. Respondeo in hunc modum: sicut in sacris literis crebræ inveniuntur repetitiones eorundem, aut Synonimorum verborum, ad animi affectum plenius, ac vehementius exprimendum, augendum, & amplificandum; sic etiam Ecclesia in suis precationibus eadem repetere, aut Synonima adhibere solet ob affectum animi expressius significandum.

Quærat aliquis, quàm apud dicatur ab Ecclesia: *que tibi offerimus Domine*. cum de pane ipso, & vino loquatur, nec enim panis, & vinum offeruntur, sed corpus, & sanguis Domini. Profecto, panem, & vinum, dicit Ecclesia offerre se tanquam materiam in corpus, & sanguinem Domini mutandam, & proinde tanquam materiam consecrandam. **QVÆRAT** insuper quispiam, quid significetur illis verbis; *Pro quibus tibi offerimus*, vel qui tibi offerunt pro redemptione animarum suarum. Respondeo, cum dicitur, *pro quibus offerimus*, intelligi illos, qui nihil ad hoc sacrificium contulerunt; nihilque de hoc sacrificio cogitarunt, ac proinde pro illis offertur sacrificium, non ipsi offerunt: nomine autem eorum, de quibus dicitur, *qui tibi offerunt*, accipere debemus ceteros, qui aliquid ad sacrificium attulerunt, videlicet, quia aut elemosynam erogarunt, aut sacrificio præsentibus adsunt, aut rem diuinam faciendam aliquo modo curarunt.

Caput XXXV.

De eadem re alia quæstiones breuiter diluuntur.

PRIMO quæritur, Quinam sit sensus eorum verborum Canonis: *Communicantes, & memoriam venerantes*. Alcuinus in cap. de celebr. Missæ. Innoc. lib. 2. de Missæ. cap. 9. Durand. in Ration. lib. 4. capit. 38. & alij, hæc verba referunt ad Communionem cum Sanctis, vt hæc sit sententia: offerimus hoc sacrificium communicantes Sanctorum memorijs, & eisdem venerantes. Micrologus refert hæc verba ad offerentes inter sese, perinde ac si diceretur, nos communicantes, id est, quadam Societate, & communionem coniuncti, & Sanctorum memoriam venerantes, & reliqua.

Secundò quæritur, Quo pacto dicatur: *vt ac-*

pta habeas, & benedicas, nam prius est rem sacrari, & eam deinde acceptam, & gratam Deum habere. Respondeo, hæc verba dici de ipso pane, & vino, tanquam de materia statim consecranda. Ac proinde duo hic petit Ecclesia, primum, vt eam materiam acceptam, & gratam sibi Deus Pater habeat tanquam ad consecrationem aptam, & destinnatam, & deinde, vt benedicat, id est, eam sacrare dignetur, & conuertere in corpus, & sanguinem Christi filij sui Domini nostri. Panem, & vinum sacrificia appellat Ecclesia, quia sunt symbola, & signa veri sacrificij, & hostiæ, qui est Christus Dominus: sunt signa corporis, & sanguinis Domini.

Tertio quæritur, Cur dicatur: *Hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia*. cum tamen panis, & vinum non sint sacrificia, quæ Domino offeruntur. Cum item vna tantum sit victima, & sacrificium, cur Ecclesia dicit numero multitudinis, munera, dona, & sacrificia? Respondeo sensum horum verborum obscurum non esse. Panem, & vinum appellat Ecclesia dona, & munera, nimirum consecranda, & conuertere in corpus, & sanguinem Domini. Vocat item sacrificia, (vt ad secundum respondeam) non quod sint res ipsa, quæ immolantur, sed quod panis, & vinum sint res, & materia, quæ per consecrationem mutatur in corpus, & sanguinem Christi Domini, qui est vera hostia, quæ in Missæ sacrificio offertur, quare vnus est sacrificium, vna victima, quæ est Christus Dominus, qui hostia incruente immolatur in Missa: At verò quia duo sunt symbola, & signa, videlicet, species panis, & vini; ideo Ecclesia numero multitudinis appellat mysteria, Sacramenta, & sacrificia, munera, & dona.

Quarto quæritur, Quomodo verum sit illud in eodem Missæ Canone contentum: *Hæc igitur oblationem seruatius nostræ*. Respondeo: oblationem appellari ab Ecclesia panem, & vinum, eo quod sint materia ad altare allata, consecranda, & conuertenda in corpus, & in sanguinem Domini. **QVÆRITUR** deinde, quid significant illa verba ibidem contenta: *benedictam, adscriptam, ratam, rationabilem, acceptabilemque facere dignetur*. Videtur enim subobscura? Respondeo, petere à Deo Ecclesiam, vt eam oblationem consecrando, benedictam, hoc est, sacram ex profana reddat, & eam approbando faciat adscriptam, hoc est, inter dona, & munera, quæ sunt ipsi accepta, & grata, adscribat, & numeret: & confirmando ratam efficiat, id est, stabilem, & firmam, quæ nobis fructum certum, & perpetuum reddat. Rationabilem quoque faciat, hoc est, bonam, & rationi maxime consentaneam: & denique acceptabilem; videlicet, vt etiam ex parte ipsius ministri offerentis digna sit, quæ Deo accepta, & grata habeatur. Hæc verba sunt antiqua, nam apud Ambrosium in lib. 4. de Sacramen. cap. 5. habentur, & apud Augustinum, vt refert Gratianus in c. 1. trum. de consec. dist. 2. & S. Tho. 3. p. 4. q. 8. a. 4. ea etiam tribuit Augustino. Quamuis locus hic apud Augustinum nunc non extet, reperitur tamen, ac legitur apud Paschasium lib. de corpore, & sanguine Domini. cap. 12. ex quo videtur acceptus.

Quinto quæritur, Quo pacto illud ab Ecclesia dicatur: *Supra que propitio, ac sereno vultu respiciere digneris*. videtur enim id in eodem, cum petere Ec-

clesia

eclesia videatur, vt Pater suo Filio sit propitijs. Peti etiam, vt Filium suū acceptum, & gratum habeat, sicut olim munera Abelis, & sacrificium Abrahæ Patriarchæ grata, & accepta habere dignatus est, quod non videtur satis apte, & commodè dici. Perit insuper Ecclesia vt iubeat Deus Pater *hæc referri per manus Sancti Angeli in sublime altare suū.* in quibus verbis tria subobscura: primum quia peti videatur, vt Christus Dominus manibus Sanctorum Angelorum deferatur in cælum. Secundo, quia videtur Sacerdos aliquod altare in cælo collocare. Tertio, quia postulat, vt deferatur in cælum, quod ipse statim est consumpturus. *Respondeo:* ex Scripturis constare, nos Angelorum patrocinio iuari, precesque nostras eorum ministerio, & opera ad Deum deferri: ergo verè, & aptè Ecclesia peti, vt Angeli nostrum sacrificium deferant in cælum: non quo intelligamus ab ipsis Christum deferendum in cælum; sed vt quod à nobis offertur, ipsi dignentur ad Deum deferre: res enim, quæ offertur, Christus Dominus est, ac proinde non indiget ministerio Angelorum, quo portetur, sed ex parte ipsius ministri, Sacerdotis nempe offerentis, petitur Angelorum ministerium, quod idem est, ac si diceretur: Fac, vt quod nos minus dignè offerimus, ipsi Angeli dignius offerant. Nec verò vllum in cælis altare corporeum, sed spirituale collocamus, cuiusmodi est ipsum cælum. Nam Ioannes Apocalyp. 6. ait vidisse se sub altare Dei animas interfectorum, propter verbum Dei, vbi per metaphoram, altare Dei appellat ipsum cælum: nam sicut Martyrum corpora in terra sub altari posita requiescunt, sic animæ eorum in cælo quiescunt. Sic etiam sicut in terra super altare preces, & sacrificia Deo offeruntur: sic in cælo Angeli Deo preces nostras offerunt.

Sexto queritur, quo modo oremus pro ijs, qui dormiunt in somno pacis: & tamen ipsi precamur locum refrigerij, lucis, & pacis? *Respondeo,* orare nos pro omnibus, quorum peccata pœnis purgatorijs expiantur, ac proinde etiam pro ijs, qui dormiunt in somno pacis: ij enim pacem, & quietem habent ex parte, quatenus pro certo, & comperto habent se æternam felicitatem aliquando consecuturos; quatenus itidè certò nouerunt se nunquam amplius peccaturos. Optamus verò illis locum refrigerij, lucis, & pacis; videlicet plenissimè, nimirum, vt debitis pœnarum perfolutis, ad sempiterna gaudia conuolent.

Septimo queritur, Cur in secunda Cómemoratione, vbi Sanctorum Martyrum mentio habetur, dicatur: *Ioannis, Stephani, Matthiæ, Barnabæ,* cur, inquam Ioannes iterum repetatur, cum fuerit in prima Cómemoratione inter Apostolos numeratus? *Quæritur* deinde cur Stephanus Diaconus Matthiæ, & Barnabæ Apostolis præponatur? cur item Matthiæ, cum fuerit duodecim Apostolorum numero adscriptus, fuerit in prima Cómemoratione prætermisus? Quidam Ioan-nem hoc loco intelligunt non Euangelistam, sed Baptistam, ac proinde Ioannem, aiunt, non bis commemorari. Alij Euangelistam accipiunt, & cum voluit repeti tanquam virginittatis palma cum Stephano coniunctum. Alij verò Marcum Euangelistam accipiunt, cui Ioannis nomen erat

etiam impositum, cum & Ioannes, & Marcus vocaretur, teste Luca. Probabilius ego senserim, hic Baptistam designari: non enim verisimile videtur, aut eundem Ioannem Euangelistam bis referri, aut Marcum hic nomine Ioannis intelligi, quippe cuius vtitatis nomen erat Marcus.

Obijcies id, quod præcedit: cum Sanctis Apostolis, & Martyribus tuis: ergo Ioannes Euangelista, non Baptistam debet intelligi. *Respondeo,* hic numerari quatuor, duos quidem Apostolos, & duos Martyres: Apostolos quidem, Matthiam, & Barnabam, Martyres verò Baptistam, & Stephanum, & ideo cum præcedentibus sequentia coherent, cum Sanctis Apostolis, & Martyribus tuis, cum Ioanne, Stephano, Matthia, Barnaba. *ROGABIS SECUNDO,* cur Stephanus sit Matthiæ, & Barnabæ præpositus, nempe Diaconus Apostolis. Rursus cum prius dictum sit generatim, cum Sanctis Apostolis, & Martyribus tuis, vbi Apostoli Martyribus præferuntur, vt par est: cur deinde cum nominatim & speciatim referuntur, Apostolis Martyres anteponuntur? *Respondeo* in hunc modum, cum generatim recitentur, habet Ecclesia rationè dignitatis, potestatis, functionis, & officij: & quia Apostoli dignitate, & munere Martyribus præstant; ideo dictum est, cum Sanctis Apostolis, & Martyribus tuis. In eis verò nominatim recitandis, habita est ratio, nõ quidem muneris, potestatis, & dignitatis, sed obitus, & mortis. Et quia Baptistam primus omnium mortem obiit, primo loco memoratur, deinde Stephanus, qui ante Matthiam, & Barnabam morte occubuit, lapidibus obrutus à Iudæis.

Octauid queritur, Quid significetur illis verbis: *Per quem hæc omnia Domine semper bona creas, sanctificas, viuificas, benedixisti, & præstas nobis:* aut enim hæc dicuntur de corpore, & sanguine Domini, & vera non sunt, vt patet: aut de ipsis signis, panis nempe, & vini, quibus etiã non apte contentiunt, cum post consecrationem, hæc dona non amplius Domino offerantur. Quidam existimant, hæc verba olim ante consecrationem dici solita fuisse, deinde verò per errorem, post consecrationem fuisse posita. Sed reuera apud Alcuinum in cap. de celebrat. Missæ: Amalar. lib. 3. de Ecclesiast. offic. cap. 26. & cæteros rerum Ecclesiasticarum scriptores, post Consecrationem leguntur, nec aliquid absurdum continent, vt mox apparebit. Dicuntur enim de ipsa materia, ex qua factum est Sacrificium. Ac primò dicimus, per Christum hæc bona, signa videlicet panis, & vini, in quibus verè reipsa Christi corpus, & sanguis sunt, creari; quia cum cæteris quoque rebus sunt diuinitus procreata: deinde sanctificari, quia destinata sunt ad sacrificium offerendum: tertio, viuificari, quia verè in corpus, & sanguinem Domini sunt per consecrationem mutata: quarto, benedici, quia ex ipsa consecratione plenissimam bonorum copiam acciperunt: vltimò, præstari nobis; eo quòd consecrata sunt, vt sumamus, omnique bonorum vberitate cumulatisimè repleamur.

Nonò queritur, Quando primum recitari cœperit Oratio Dominica in Missæ officio? Innocent. lib. 5. de Myster. Missæ. cap. 17. & quidam alij iuniores precationem Dominicam sentiunt intra sacrum Missæ Canonem contineri, ita vt ea sit ipsius Canonis finis. At Alcuinus lib. de rebus Eccles. in

cap. de celebra. Missæ, & Amalar. lib. 3. de Eccles. offic. cap. 20. ac ceteri Innocentio antiquiores tradunt eam post verba Canonis legi, idque fit mihi probabilius. Habetur autem hæc oratio in omnibus liturgijs: & ex Ambrosio. lib. 5. de Sacramen. ca. 4. Hieron. lib. 3. contra Pelagianos. August. serm. 28. de verb. Domini. & lib. 50. homiliarum hom. 42. Gregor. lib. 7. epist. 63. & Concilio Tolerano, 4. Can. 9. constat, eam in Missæ sacrificio esse recitandam. Quot verò petitionibus constet, & quid vnaqueque earum petitio contineat, diximus lib. 8. cap. ultimo, cum generatim de oratione tractauimus.

Decimò quæritur, Quid significetur illis verbis: *Hæc commixtio corporis, & sanguinis Domini*. videntur enim obscuritatem continere, nimirum signa tantum, & species panis, & vini cõmiscetur, non ipsum corpus, & sanguis Domini. Rursus nulla fit consecratio, cum iam facta fuerit. Respondeo horum verborum sensum esse, sicut corpus Domini dicitur tangi, ceri dicitur tangi, manibus sumi, in altari tolli, eo quòd de specie panis, in qua ipsum corpus est, hæc dicitur, sic corpus etiam Domini, & sanguis dicitur permisceri, cum signa, & species panis, & vini cõmiscetur. Fit autem permixtio mysticè, id est, vt quiddam nobis sacrum significetur. Sunt enim corpus, & sanguis per se seorsum consecrata, ad mortem Christi in memoriã reuocandam, per quam effusus est sanguis ipse. Cõmiscetur species panis, & vini, ad mysteriũ Dominicę resurrectionis designandũ, per quam iterum est sanguis corpori coniunctus. Consecratio verò non dicitur simpliciter fieri; sed, vt fiat nobis accipientibus salutaris, & sit nobis utilis ad æternam vitam, & gloriam consequendam.

Vndecimò quæritur, De antiquitate, qua sacra panis species frangitur, ac in partes diuiditur, atque a Sacerdotibus eam sumat. Dionysius Areopagita, in c. 3. de Eccles. Hierar. sanè, inquit, *operum panem, & indiuiduum aperit (Sacerdos) in frusta cõcidens*. Chrysostomus item hom. 14. in 1. ad Cor. *quare addit (Apostolus nempe) panem frangimus, Hoc in Eucharistia videre licet, in Cruce autem minime, sed omnino cõtra. Os enim eius non cõteretur, sed quod in Cruce passus non est, id in oblatione patitur: & propter te frangi permittit, vt omnes faciat*. Huius etiam diuisionis, & fractionis sacrę Hostiæ meminerunt Augustinus, Beda, Prosper, Haymo, Algerus, Guirmodus, Paschalis, quorum testimonia citat Durant. lib. 2. de ritib. Eccles. Cathol. c. 51. Et annotandum est, olim sacram Hostiam in tres partes diuidi solitam, quarum vna mittebatur in Calicem; alteram statim Sacerdos sumebat; tertia verò pars in altari vsq; ad Missæ finem referuabatur: qui ritus postea est in Ecclesia mutatus; neque enim tertia pars referuatur, ob pericula, quę oriri circa eam possent, piè, & religiosè deuitanda. S. Tho. 3. p. q. 83. ar. 5. ad S. Bonau. 4. dist. 12. ar. 1. q. 3. Gabr. super Canon. Missæ, lectio. 80.

Duodecimò quæritur, Quare pax omnibus nuntiatur à Sacerdote in Missæ sacrificio? Meminere, (vt hoc obiter prius dicam) huius cæremoniæ Dionysius Areopagita, Clemens, Chrysostomus, Augustinus, & Optatus Mileuitanus. Pax igitur nuntiatur à Sacerdote, quia Missæ sacrificium est panis mysterium ad reconciliandos Deo peccatores. Deinde est Sacramentum pacis, concordie, & charitatis, vt quotquot id sumunt, tanquam

Christi membra inter sese societate coniungantur, & in vnum veluti corpus coalescant.

Precationem verò illam, *Agnus Dei, institutam esse à Sergio I. ante Communionem*, testantur Alcuinus, Amalarius, Walfridus, Rupertus, Sigbertus, Micrologus, quos citat Durant. lib. 2. de ritibus Eccles. Cathol. cap. 41. num. 7. Olim porò ter à Populo, & Clero dicebatur, *Agnus Dei miserere nobis*; postea verò auctore Innocentio III. lib. 6. de Myste. Missæ, cap. 4. irruentibus varijs persecutionibus, & erroribus, cœpit vbique ferè, cum tertio dicitur, *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, addi etiam illud, dona nobis pacem*. In sacrificijs tamen, quæ mortuis fiunt, & offeruntur, nec datur pacis osculum, quia iam è viuis exceleserunt, nec nobiscum amplius commorantur: nec dicitur, *miserere nobis*, sed, *dona eis requiem*. Deinde ante communionem, post verba, *Agnus Dei*, ter repetita, tres Orationes fundit Sacerdos, quæ vt scribit Micrologus ca. 17. ex vsu, & more Religionum recitantur.

Decimotertiò quæritur, Quare precationes, quæ ad finem Missæ dicuntur, vocentur, Postcommunio? Respondeo, id inde venisse, quia olim, postquam Sacerdos corpus Domini sumperat, Clerus, & populus sacram Communionem percipiebat, & deinde succedebat precatio, qua Deus pro omnibus Sacerdos orabat: vnde factum est, vt ea oratio dici cœperit Postcommunio. Processu deinde temporis populus, immo etiam Clerus à sacra se cõmunionē abstinerebat: vnde quidam opinantur, loco sacrę communionis esse introductum panem, quem vocant benedicti vsum, qui in diebus Dominicis, & alijs solemnioribus festis dari ad finem Missæ populo solet. Ceterum, panis benedicti vsus antiquior est. Pius enim I. qui M. Antonini Veri temporibus floruit, sic constituit; vt de oblationibus, quæ offeruntur à populo, & consecrationibus, quæ superant, vel ex panibus, quos deseruit fideles ad Ecclesiã, vel certè de suis Presbyter conuenienter partes incisas habeat in vase mundo, nitido, & commodo, vt post Missarum solemnias, qui communicare non fuerint parati, eulogias omni die dominico, & diebus festis inde accipiant. Nazianzenus in laudem patris sui oratione 19. se panes sacrare, & Cruce signare consueuisse, innuit his verbis: *cum castris panibusque in primis candidis pro meo more benedictis, & Cruce consignatis*. Extat etiam eiusdem panis benedicti mentio apud Augustinum, & Paulinum. Vnde in Concilio Florentino, quod primum Ferrariæ inchoatum est sub Eugenio Quarto, legimus, proxima Dominica quindecim Græcos Sacerdotes Imperatoris iussu, sacrum solemnem ritum fecisse, & Marchionem Ferrariensem cum suis ciuibus affuisse, & panem benedictam è manu Patriarchæ Constantinopolitani, more Græcorum, accepisse. Et apud Græcos teste Nicolao Cabasila, Sacerdos absoluto Missæ sacrificio, oblatum panem, ex quo sacrum panis abscedit, in multa diuisum frusta tradit fidelibus, vt qui sanctus fit, eo quòd tempore fuerit dicatus, & oblatus. Illi autem piè, & religiosè suscipiunt, & Sacerdotis dexteram osculantur. Olim porò hic panis in ipso sacrificio sacrari solebat, nunc verò eo absoluto, & perfecto, precationibus adhibitis de more sacratur.

Decimoquartò quæritur, An sacrum vulgari

lingua,

Quos citat Durant. lib. 2. de ritibus Eccles. Cathol. ca. 51.

Citat. Duran. lib. 2. de ritibus Eccles. Cathol. ca. 51.

Duran. lib. 2. de ritibus Eccles. Cathol. ca. 51.

lingua, & Sermone recitari debeat? Hæretici contendunt id ita fieri oportere. At Synodus Tridentina *sess. 22. Canone 9.* contrarium sancit, his verbis: *Si quis dixerit, vulgari tantum lingua Missam celebrari debere, anathema sit.* De hac quæstione supra suo loco breuiter disputauit.

Decimoquinto quæritur, An vsus Missarum priuatarum e medio tolli, & abrogari debeat; Et an fuerit in Ecclesia peruetustus? Hanc quæstionem tractat Durant. *li. 2. de ritib. Eccl. Cathol. c. 4.* vbi testimonij S. Ambrosij, Augu. Chrysof. Nazian. Prosperij, Iustini, vsus priuatarum Missarum comprobatur. Hæretici contendunt, Missas priuatas, quæ scilicet absque populi conuentu celebrantur, vel in quibus nullus præter Sacerdotem, sacram communionem sumit, esse abolendas, quia olim Missæ non celebrabantur nisi cõueniente, & astante populo, & Sacram Eucharistiam sumente. At Synodus Tridentina *sess. 22. Canon. 8.* definit: *Si quis dixerit Missas, in quibus solus Sacerdos sacramentaliter communicat, illicitas esse, ideoque abrogandas, anathema sit, & idem decernit c. 6.* Aiuunt præterea Hæretici, Lutherani, & Caluiniani, ante Gregorium I. non fuisse in vsu Missas priuatas, sed tantum publicas. Certè quamuis olim Missæ publicæ colerentur, priuatae tamen erant etiam vsu receptæ, nec quipiam video esse, quod impediatur, quo minus Missæ priuatae celebrentur. Obijciunt nobis Canonem X. Apostolorum, & Canonem Anaclei in c. *Peralta. De consecr. dist. 2.* vbi excommunicatione afficiuntur, qui ante discedunt à templo, quàm sacrificium finiatur: & qui sacram Communionem non sumunt: item Canonem Sotheris in cap. *Hoc quoque. De consecr. dist. 1.* vbi habetur, illam esse legitimam Missam, in qua adsunt Sacerdos, respondens miser, offerentes astantes, & communicantes. Respondeo, hos Canones id decernere, quod tunc de more fiebat; at progressu temporis vsu abrogati fuerunt. Obijciunt deinde illa sacri Canonis verba: *Vt quotquot ex hac altaris participatione sumserint, & sacramenta, que sumpsimus, ergo in Missa plures debent adesse, & Sacram Cõmunionem percipere.* Respondeo, ea verba in Missa dici iuxta morem pristinum: nihilominus etiam nunc verè dicuntur, quia Sacerdos ea dicit publico Ecclesie nomine: sicut quando orationem Dominicam priuatim quisque recitat, dicit, *Pater noster; & Domine nobis debita nostra, sicut & nos dimissimus debitoribus nostris.*

Decimosexto quæritur, An vsus Ecclesie, quo in Missa quædam alta voce, alia tacitè, & silentio dicuntur, reprehendi merito queat? Hæretici, suo more, reprehendunt: sed eos damnat Synodus Tridentina *sess. 22. Canon. 9.* Christus Dominus nihil de hære constituit, sed liberum Ecclesie reliquit, vt quicquid vellet decerneret. Græci quidem licet quædam in silencio dicant, alia voce alta pronuncient, verba confectionis alte proferunt: sed Latina Ecclesia, & consecrationis verba, & multa item alia tacite pronunciat iustis de causis, ne videlicet ea ad omnium aures perferantur, & sæpius audita faciliè contemnantur, vulgus enim quæ sæpe repetita audit, despiciere consuevit.

FINIS LIBRI DECIMI.

IOANNIS AZORII LORCITANI, E SOCIETATE IESV,

INSTITVTIONVM MORALIVM,

LIBER XI

DE SECUNDO PRAECEPTO Decalogi, Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum.

CAPVT PRIMVM.

Quidnam hoc Praecepto imperetur.

LLVD primo loco quæritur, quidnam secundum in Decalogo Dei præceptum imperet, quid vetet? Respondeo, in hunc modum: quando lex aliquid fieri prohibet, in eo etiam simul continetur præceptio earum rerum, quas præstare quisque debet: Vnde cum hoc secundo præcepto, quod nomen Dei in vanum vsurpare vetat, coniuncta quoque est lex, quæ nomen Dei honorare, & per illud religiosè, & sanctè iurare præcipit. Prohibet igitur hoc præceptum, quo minus quis sacrosanctum Dei nomen contemnat, polluat, vanè vsurpet, quominus item per ipsum, aut falso, aut frustra, aut temerè iuret. Nam adeo omnia iureiurando affirmantur, aut negantur: adeo omnia imprecationibus, & execrationibus referta sunt, vt nemo ferè, vel vendat, vel emat, vel negocij aliquid gerat, qui non iusurandum interponat, Deique sanctissimum nomen millies, vel in re leuissima, & inani, temerè non ad testimonium adhibeat.

Secundo quæritur, Quid Dei Nomine in hoc præcepto intelligatur? Profectò, cum iubemur debitum diuino nomini honorem tribuere; non iubemur ipsius nominis literas, & syllabas, aut omnino per se nudum verbum tantummodo attendere, sed in eam cognitionem mentem, & animum conijcere, quidnam valeat, quid contineat, quid significet illa vox. Non igitur nomen Dei honoramus, & colimus propter ipsum vocis sonum, aut propter literas, & syllabas, quibus constat; sed propter immentam Dei maiestatem diuino nomine significatam. Deinde, hoc præceptum; quod nomen Dei imperat honorari, non de vno aliquo nomine, sed de omnibus, quæ Deo tribui solent, intelligendum est, multa enim Deo indita, ac posita sunt nomina, vt Domini, Omnipotentis, Altissimi seu Excelsi, Regis regum, & alia id genus, quæ in scripturis passim leguntur.

Tertio quæritur, Qua ratione diuinum nomen veneremur, & honoremus? Respondeo, nos colere, & venerari Dei nomen in primis, cum lauda-